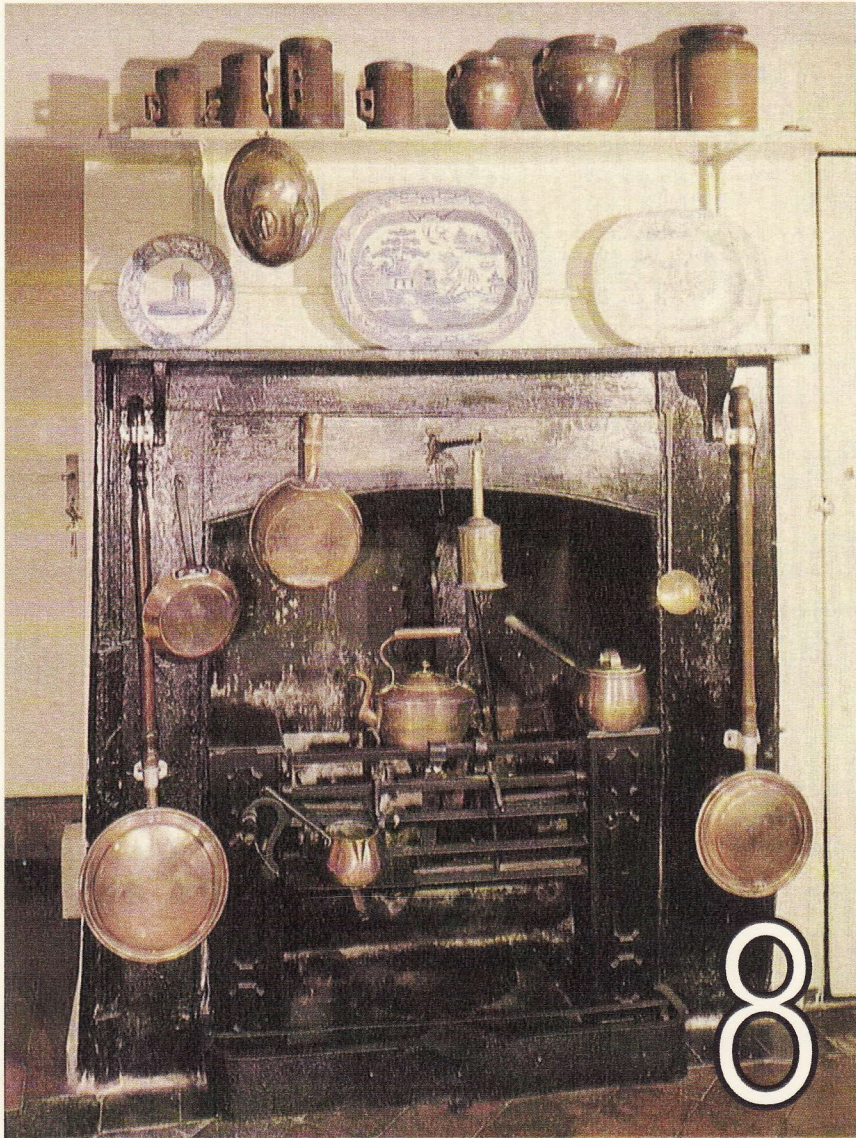

FORANTIK

Medlemsblad for Antik-Historisk Selskab

Efterår 2009
FORÅR 2010

FORANTIK 8

Medlemsblad for Antik-Historisk Selskab

Ølbyvej 15, 7600 Struer

Tlf. 97 56 81 81 E-mail: benny.boysen@mail.dk

Hjemmeside: www.antikhistorie.dk

CVR Nummer 29 55 13 24

Bankforbindelse: Andelskassen MidtVest Reg. Nr. 5977 Konto: 101405-3

Bestyrelse:

Formand: Benny Boysen, Ølbyvej 15, 7600 Struer Tlf. 9756 8181

Næstformand: Leif Bech, Grøndalvej 14, Hvidbjerg 7790 Thyholm Tlf. 9787 1658

Kasserer: Nina Bernth-Andersen, Lucernemarken 17, Resen 7600 Struer
Tlf. 9786 1911

Sekretær: Louise Westenholz, Marievej 3, 7752 Snedsted Tlf. 4021 6367

Øvrige medlemmer:

Niels Høy Jørgensen, Kastanievænget 40, 7800 Skive Tlf. 9751 1356

Kathrine Jørgensen, Tothøjvej 25, 7400 Herning Tlf. 9716 4044

André Ebbesen, Spøttrupvej 31, Tjørring, 7400 Herning Tlf. 9726 9249

Antik-Historisk Selskab er oprettet maj 2006 på initiativ af en række antikvitetsinteresserede mennesker i Midt- og Vestjylland. I selskabets vedtægter er anført, at selskabets virkeområde primært er det midt- og vestjyske område, og "Selskabets formål er inden for sit geografiske virkeområde gennem foredrag og kurser samt ved kulturelle og debatskabende arrangementer inden for den folkeoplysende ramme at formidle viden og udveksle erfaringer omkring antikviteter og den kulturhistorie, der er knyttet til disse. Derudover afvikles der ekskursioner med samme formål".

Nye medlemmer optages i selskabet ved henvendelse til et af bestyrelsens medlemmer. Det årlige kontingent udgør kr. 200.- for et fuldt medlemskab. I forbindelse med et fuldt medlemskab kan også optages associerede medlemmer til halvt kontingent – Associerede medlemmer har ikke stemmeret på generalforsamlingen, men deltager på lige fod med andre i selskabets arrangementer.

FORANTIK redigeres af et udvalg med formanden som ansvarshavende redaktør, som også har skrevet alle usignede artikler, men bladets spalter er åbne for indlæg fra medlemmerne. Udkommer mindst 2 gange årligt.

FORANTIK: ISSN 1902-5467 (Papir-udgaven)

FORANTIK: ISSN 1902-5483 (Online-udgaven)

Antikvitetsbegrebet

Noget af det, der kan herske stor tvivl om, er hvad begrebet antikviteter betyder, men egentlig er svaret enkelt: Der er ikke nogen entydig definition.

Magasinet Antik & Auktion nr. 7- 2009 svarer på det spørgsmål, som man har stillet bladets læsere: Hvad anser du for at være Danmarks populæreste antikvitet? I svarene er der ingen skelnen mellem, om det er antik eller design.

Listen over svarene rummer 18 ting, hvoraf adskilligt stadig er i produktion, og slet intet har med antikviteter at gøre f. eks. møbler som Ægget, Myren og Bamsestolen. Desuden finder man PH-lamper, krenitskåle, Cobra-kunst, Werner Pantons Flower Pot lampe, samt det muselmalede porcelæn, som i dag produceres i Thailand. Alder er således ingen betingelse i en bredere folkelig opfattelse af, hvad der er antikt.

En almindelig og tidligere meget udbredt opfattelse er, at genstandene skal være mere end 100 år gamle, men det holder ikke i dag. Det var en aldersgrænse, som tidligere sattes af told- og skattevæsen. Ligesom man også benyttede en 100-års grænse, da man fik loven om bygningsfredning. Den grænse er for længst ignoreret i lyset af, at alder ikke bør være det eneste kriterium for en fredning.

Det engelske firma Lomax Antique Fairs, som er en meget stor arrangør af antikudstillinger i England, har lavet sin egen definition til de udstillinger, hvor man opererer med en deadline. Her skal møbler være fra før år 1900, sølv før år 1910, billeder og keramik før år 1930, belysning, smykker og tekstil før år 1950 og alt andet skal være fra før år 1900.

I nyeste udgave af "Hvad kan jeg blive" fra Politikens forlag angives at en "rigtig" antikvitetshandler handler med ting fra før 1840 – hvordan man så end har fundet frem til dette årstal! Resten overlades til marskandisere.

Alder og Kvalitet! På et møde i den svenske Antikklubben fortalte den svenske expert Jørgen Martinson om alle de gamle møbler, som helt ufortjent havner i affaldsgraven på genbrugspladsen – først og fremmest på grund af ukendskab, men også på grund af manglende interesse. Når værdien på en chifonniere fra 1890erne end ikke er højere end brændeværdien, vælger mange helt at kassere, uden at tænke på den høje håndværksmæssige kvalitet eller den kulturhistoriske værdi. Noget som meget vel kan være i langt højere kurs i fremtiden, når vore finerede spånplademøbler for længst er faldet sammen.

"Antikverdenens bidrag til kamp mod det antikke affaldsbjerg er oplysning og kundskaber", skriver det svenske magasin "Antikvärlden". Jeg nævner dette, fordi jeg synes, at her kan Antik-Historisk Selskab også være lidt med. F. eks. er det et initiativ, som er udgået fra os, at Seniorhøjskolen i Nr. Nissum nu i februar arrangerer et helt ugekursus om "Antikviteter og arvestykker" med nogle af de bedste kræfter, som vi tidligere har benyttet til foredrag og kurser i vores selskab.

Ligesom vi med dette nummer sender vore godt 100 medlemmer fribilletter til udstillingen i Tinghallen i Viborg, som man nu kalder Antik & Design i erkendelse af at det er almindeligt at blande disse to begreber sammen.

Forårets program

Kurserne i Antikvitetskompetence er nu næsten afviklet i på Gimsinghoved i Struer og Kulturellen i Herning. Der har igen i år været tale om grundkurser, hvor der er givet indblik i traditionelle antikvitetsområder. Det har vist sig meget nyttigt at gennemføre kurset over to aftener med den ene aften i en sydligere geografi. Flere har benyttet lejligheden til at bytte aften og sted, hvis man har været forhindret. Kursister fra Struer har således deltaget enkelte aftener i Herning ligesom Herning-kursister har gjort turen til Struer.

Weekenden 5.-7. Februar:

Antikudstilling i Tinghallen

Disse tre dage afholdes antikudstilling i Tinghallen, Tingvej 2, Viborg. I år har udstillingen fået titlen "Antik & Design". Meget generøst har Tinghallen igen i år foræret gratis fribilletter til alle medlemmer af Antik-Historisk Selskab. Der er i dette nummer af FORANTIK indlagt fribillet til udstillingen. Husk at udfylde billetten med navn postnummer/by inden aflevering ved indgangen.

Det er igen i år muligt lørdag og søndag kl. 10-13 gratis at få vurderet/bestemt medbragte genstande.

Søndag 21. februar kl. 1500

Den "ukendte" Georg Jensen – Danmarks berømte sølvsmed

Formanden for Georg Jensen Selskabet Michael Krogsgaard, som tidligere har holdt dette foredrag for os ved dagseminaret på Borbjerg Mølle i 2008 gentager sit spændende foredrag på ugekurset "Antikviteter og arvestykker" på Seniorhøjskolen, Degneparken 22, Nr. Nissum. Vi er indbudt til at deltage i dette foredrag her søndag eftermiddag. Det er ikke nødvendigt med nogen form for tilmelding, man møder blot op. Deltagerbetaling til højskolen er kr. 40.- som også inkluderer eftermiddagskaffe.

Tirsdag 2. marts kl. 1900

De hollandske Delft fajancer

Foredrag af forfatteren Lars Topgaard. Produktionen af fajancer i Holland tog sin begyndelse i 1500-tallet og fra midten af 1600-årene og frem til ca. 1725 var det værkstederne i Delft, der var de førende. Dekorationen var overvejende blå på hvid bund. Lars Topgaard er forfatter til to store bøger om de hollandske Delft fajancer.

Foredraget afvikles i foredragssalen på Holstebro Museum, Museumsvej 2, Holstebro og er arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet. Medlemmer af museumsforeningerne i Holstebro og Herning er indbudt til at deltage denne aften. Deltagelse er gratis for medlemmer af Antik-Historisk Selskab.

Efter aftale med foredragsholderen kan hans to bøger denne aften købes med en klækkelig rabat.

Søndag 21. marts 2010 kl. 9 – 17:

Dagseminar:

Antik og museum

AHS afholder i år sit dagseminar om antikviteter på Hjerl Hedes Frilandsmuseum ved Vinderup i samarbejde med museet og dets medarbejdere samt Folkeuniversitetet. Seminaret er også åbent for ikke-medlemmer. Programmet ser således ud, men ændringer kan forekomme:

Kl. 0900:

Kursusbureau åbner. Deltagerliste, kørselsvejledning og endeligt program for dagen er forud tilsendt alle tilmeldte. Deltagerne ankommer, betaler for kurset og får udleveret kongresmærker. Derefter er der frem til kursusstart kaffe og rundstykker og mulighed for snak med de øvrige kursusdeltagere.

Kl. 1000:

Velkomst og første foredrag afvikles:

Museumsinspektør Gitte Behr:

Køkkenet og dets udstyr gennem tiderne

Med udgangspunkt i museets egne samlinger tager Gitte Behr hul på et område, som i tidens løb har kastet mange antikke brugsgenstande fra sig; fra jydepotten over det blå køkkentøj til mormors støbejernsgryder med den hvide emaljeunderside. Køkkenet har gennem tiderne haft en kulturhistorisk bærende redskabskultur, som Hjerl Hedes frilandsmuseum har særlige forudsætninger for at give indblik i.

Kl. 1200:

Der serveres frokost i museets restaurant Skyttehuset.

Kl. 1300:

Museumsrundfart

Der er mulighed for en rundgang i bygninger og på museets arealer enten på egen hånd eller i selvvalgte grupper, ligesom dagens foredragsholdere vil stå for introduktioner af særlige bygningsinteriører, som står i forbindelse med deres foredrag.

Kl. 1430

Kaffepause

Efter rundgangen samles kursisterne til kaffe med hjemmebagt brød

Kl. 1500:

Andet foredrag afvikles:

Museumsdirektør Gudrun Gormsen:

Hjemmets interiører og udstyr

Mange af de antikviteter, som har overlevet op til i dag enten i museer eller i private hjem var tidligere en del af hjemmenes indretning og interiører. Med udgangspunkt i gamle danske interiørtegninger og museets egne samlinger og interiører tager Gudrun Gormsen deltagerne med på en tidsrejse.

Kl. 1700:

Dagseminaret slutter med en kort evaluering af dagens forløb

Deltagelse:

Deltagelse i AHS's dagseminar søndag 21. marts 2010 kræver tilmelding senest 14. marts til formanden eller via hjemmesiden (se adresser m.v. på omslagets inderside). Deltagerpris: Medlemmer af AHS kr. 380,-. Ikke-medlemmer kr. 500,-

Betalingen dækker ud over foredragene deltagelse i morgenkaffe med rundstykker og pålæg, samt Skyttehusets frokost og eftermiddagskaffe med hjemmebag. Drikkevarer er for egen regning, men der vil under foredragene være adgang til frisk vand og frugt i mødelokalet under hele seminaret.

Onsdag 14. april kl. 19:

Generalforsamling

Antik-Historisk Selskab holder i år generalforsamling i mødelokalet på Gimsinghoved Kunst- og kulturcenter i Struer. Dagsorden vil være ifølge lovene. Indkaldelse med endelig dagsorden vil til alle med mailadresse ske elektronisk og til andre ved almindeligt brev.

Vær opmærksom på at spørgsmål eller forslag, som et medlem ønsker behandlet på selskabets generalforsamling skal være formanden eller sekretæren i hænde senest 1. marts, således forslagene og en evt. præsentation af kandidaterne kan fremgå af indkaldelsen til generalforsamlingen.

Da der forventes at blive nyvalg til bestyrelsen modtager vi meget gerne forslag til kandidater bestyrelse og suppleanter.

Der serveres kaffe, og det vil derfor være nødvendigt med tilmelding til bestyrelsen senest dagen før. Det kan ske ved henvendelse til et bestyrelsesmedlem, eller via e-mail eller "kontakt os" menuen på hjemmesiden.

Weekenden 7.-8. august:

Antikmarked i Doverodde Købmandsgård

Lørdag og søndag kl. 10-1630 er der igen antikmarked i Limfjordscenteret den gamle købmandsgård i Doverodde i Sydthy. Medlemmer af Antik-Historisk Selskab har også i år gratis adgang, men fribilletter skal være forudbestilt senest dagen før hos selskabets næstformand Leif Bech, telefon 97871658.

Kobber, messing og tin

Af Benny Boysen

De "uædle metaller" og ikke mindst, dem der skal pudses, har p. t. ikke nogen høj status på antikvitetsmarkedet, hvilket kan undre, idet materialerne og deres anvendelse gennem tiden har en meget høj kulturhistorisk værdi. Ikke mindst i nabolande som England, Tyskland og Sverige er der langt højere forskningsmæssig interesse for disse metaller, som har fundet mange anvendelsesområder. Det er måske nu, man bør sikre sig nogle af disse meget kulturbærende genstande til sit hjem.

Kobber, messing og tin. Det er nogle af de såkaldte "uædle metaller". De, som fremstillede genstande af disse metaller, kaldtes for kobberets vedkommende for kobbersmede og for tins vedkommende kandestøbere. Ved at bruge betegnelser som *smed* og *støber* fik man netop præciseret fagets teknikker: at smede er noget med at banke – at slå på noget med en hammer, og at støbe er at hælde noget flydende i en form: Kobbersmeden, kandestøberen. Ved den sidstnævnte får vi oven i købet at vide, hvad der er – eller var – hans hovedprodukt, nemlig kander både til at drikke og hælde af.

Taler vi om messing, så hed fabrikanterne af disse produkter gørtlere, og herved afsløres også fagets hovedprodukt, idet ordet gørtler kommer af tysk og betyder bælte – i denne forbindelse spænde, det være sig bæltespænder eller f. eks. spænder til sko eller måske strømpebånd. Den fine engelske hosebåndsorten viser jo netop et strømpebånd med spænde i sit våben-kendetegn.

Med messing var det således, at det kunne både smedes og støbes. Ja, havde endog flere gode egenskaber, f. eks. at kunne trækkes ud i lange tråde, og derfor var messing tidligt et meget populært metal, der havde mange anvendelsesområder, både som praktiske redskaber og som prydenstande, men stort set aldrig som smykemateriale.

Nu er det sådan, at kobber er et grundstof, som kan findes i naturen og udvindes af kobbermalm. Dens kemiske betegnelse er bogstaverne CU, hvilket betyder Cyperus altså Cypern. Den ø i Middelhavet, hvor store forekomster af kobbermalm tidligt blev udvundet og benyttet i hele middelhavsområdet. F. eks. havde Egypten en "kobberalder" før den fik en "bronzealder".

Blandt kobberets gode egenskaber var f.eks. dets evne til at lede varme, hvilket langt op i tiden er blevet udnyttet ved at anvende metallet til fremstilling af køkkentøj. Gennem århundreder var kobber det mest populære materiale til

varmeledende køkkentøj, og på fine restauranter sværger man endnu, at kobbergryder er det eneste rigtige kogegrej.

Til kobberets dårlige egenskaber hører dets manglende evne til at lade sig forme ved støbning. Dertil er materialet alt for tykflydende, men til gengæld kunne det så bankes ud – senere valses ud – i tynde plader, som så kunne skæres i form og samles til brugsgenstande.

Vi må også nævne kobberets gode egenskab til at trækkes ud i tynde tråde.

Kobberets manglende evne til at lade sig støbe, blev der rådet bod på ved at blande det med andre metaller, så det fik en god flydeevne og en stabil fast form.

Når kobberet blev blandet med metallet *tin* blev det til et meget populært materiale kaldet *bronze*. Og der er vist ikke det land i hele vor kulturkreds, som ikke har haft en bronzealder. I Danmark defineres bronzealderen til årene 1500-500 før vor tidsregning. I Egypten f. eks. falder den betydeligt tidligere.

For at anvende bronze krævedes en del handelssamkvem. Da grundstofferne kobber og tin ikke blev udvundet i de samme lokaliteter. Tin, der ligeledes er et grundstof, blev udvundet af tinsten som f. eks. fandtes i områder af Cornwall i det sydlige England og tillige i det centraleuropæiske område, der favnes af betegnelsen Bøhmen.

Tins kemiske betegnelse er bogstaverne SN, hvilket er en forkortelse for stannum – vi kender det fra ordet stanniol, selv om stanniol nu om dage fortrinsvis fremstilles af aluminium. Tin i ren form lader sig ikke forme til stabile metaller, men tins forening med kobber viste sig at blive et langt og lykkeligt ægteskab. Bronze er således en legering, som det i dag er ganske almindeligt, men absolut fejlagtigt at kalde malm. Jeg vil blot citere fra artiklen om kobber og messing i Politikens håndbog: ”Jeg er samler”: ”Bronze skal for en ordens skyld nævnes, idet det har visse lighedspunkter med messing. Det består af kobber og tin, det er klangfuldt og forekommer altid i støbt form. Mange mennesker spekulerer på forskellen mellem bronze og malm. Kort og godt: Der er ingen!”

Kobberet lod sig ikke bare legere med tin, men også med zink, og dermed fik legeringen navn af messing og en række gode egenskaber f. eks. ikke bare kobberets evne til at lade sig valse ud til plader, men også rigtig fine støbeegenskaber. Som gørtlernavnet jo antyder, så var mindre beklædningsspænder et oplagt emne at bruge messing til.

Gørtlerne brugte først og fremmest støbeteknikken. Det med at skære en messingplade i facon og lodde delene sammen til en brugsgenstand kunne jo lige så vel udføres af en blikkenslager, og det blev det da også.

Noget af det som samlere af antikviteter af kobber og messing gerne vil have rede på er naturligvis:

Hvem har lavet?

Hvor gammelt er det?

Og selvfølgelig:

Er det noget værd?

Kan man finde svaret på det første: Hvem har lavet? Så har man på det nærmeste også svaret på det andet, hvorimod det omvendte ikke er tilfældet. Nu er vi fremme ved producenterens pligt til at mærke deres varer, således man kunne finde tilbage til en bestemt producent. En sådan pligt eksisterede, men for de uædle metaller vedkommende blev den meget ofte helt negligeret, eller i bedste fald administreret med stor lemfældighed.

Det er noget ganske andet i vor tid, hvor et firmamærke – eller logo, som det hedder nu – kan have endog meget stor indflydelse på en vares salgbarhed. Det ser man jo på de mange kopier af mærkevarer, som efterhånden udgør et stort kommercielt og juridisk problem.

Der var forskellige årsager til, at man fra samfundets side ønskede at producenterne skulle mærke deres varer. Dels af hensyn til kontrol af lødighed, som det gjorde sig gældende med sølv, dels af nationale og afgiftsmæssige hensyn som ved kobber og messing og dels af sundhedsmæssige årsager, som det gjorde sig gældende ved genstande af tin.

Det er med sølv, som med tin, at det i ren form er for blødt og derfor ikke anvendeligt til genstande, som skal have en stabil form, og man er derfor nødt til at blande noget i sølvet for at gøre det anvendeligt, og her er der traditionelt brugt kobber. Man lavede en legering af sølv og kobber hvor man regnede med 16-dele. Ca. 13/16 var rent sølv og ca. 3/16 var kobber. Det giver et sølvindhold eller lødighed på ca. 825/1000 – altså det vi almindelig betragter som sølv i dag. Der kunne selvfølgelig puttes mere kobber i legeringen, men var der mindre end 11/16 rent sølv, så blev det ikke længere betragtet som en rigtig sølvgenstand. Man sagde, at sølvet var ”11-lødigt” og det var altså lige i orden, at der var 5/16 kobber i legeringen.

De københavnske sølvvarefabrikanter kaldte nu det 11-lødige sølv for ”Jysk sølv” – men dem om det. Var der mere end 5/16 kobber i legeringen, kaldtes det for ”rævesølv” – det var simpelt hen for rødt.

Nu var det sådan, at helt frem til 1873 var Danmarks møntfod baseret på værdien af sølv, og kongen havde en ret til at inddrage alt landets sølv – også det i privateje – for at bruge det til udmøntning, og derfor var det i kongens interesse, at der ikke blev snydt med sølvets lødighed. Siden slutningen af 1600-tallet var der således udnævnt en embedsmand, som skulle kontrollere at sølvet havde den rette lødighed. Da havde producenterne af sølv allerede i næsten 200 år haft pligt til at stemple deres varer så de kunne identificeres på deres mesterstempler. De kunne således afsløres, hvis de snød med lødigheden – altså hvis sølvet var *underlødigt*. Underlødig er jo et ord, som er gået ind i almindelig sprogbrug og bruges om så meget andet – TV-underholdning f. eks.

Med hensyn til producent-mærkning af kobber og messing, så var det ikke kontrol af lødigheden, der var årsag til en kongelig forordning om stemplingspligt, men derimod en beskyttelse af den nationale økonomi.

Tyske hansastæder havde helt fra middelalderen haft en livlig handelsaktivitet i Danmark. Det var helt fint, så længe de købte varer i Danmark – lagde pengene her og solgte varerne i deres hjemland. Men det var absolut uønsket, at de bragte deres egne varer til Danmark, solgte dem her og bortførte pengene. Det medførte en bestemmelse om, at producenter af varer skulle være borgere i Danmark og derfor tage borgerskab i en dansk købstad. For kobbersmedes vedkommende vil det sige, at de skulle mærke deres varer med deres eget navn eller initialer i forbindelse med byvåbenet og det årstal, de havde etableret sig som mestre. – Men det er nu en sjældenhed, at finde et sådant fuldkomment mesterstempel fra en kobbersmed i provinsen.

Som noget helt specielt i dansk handelshistorie fik en hollandsk handelsmetode lov at operere i landdistrikterne i Danmark. Det var den i udlandet såkaldte "Teuten-handel", som vi ikke har noget dansk navn for.

"Teuten-handelen" praktiseredes i store dele af vesteuropa fra en region, som nu er det sydlige Brabant-område i Holland og det nordlige Limburg-område i Belgien.

Fra første halvdel af 1600-årene og næsten 250 år frem havde indbyggerne fra den lille hollandske by Luekgestel eneret til at omføre og handle med kobber- og messingvarer i de danske landdistrikter, men varerne skulle være produceret på danske kobber- og messingværker, hvilket i praksis vil sige på Kobbermøllen ved Flensborg og Brede Værk nord for København.

Disse hollandske "kedelførere", som de kaldtes var katolikker og havde en meget stærk organisering. Fra 1764 opererede de med base fra deres egen gård midt i Horsens by. De var bestandig en torn i øje på de danske købstæders kobbersmede og gørtlere. Ikke blot forsynede de deres kunder i landdistrikterne – og det var jo langt den største del af befolkningen, som boede der. De gav også udstrakte kreditter og så opkøbte kedelførerne det gamle kasserede kobbertøj for at tage det med til omsmelting på værkerne. Dette "skrot" var netop et vigtigt råmateriale for købstædernes gørtlere og kobbersmede at opkøbe til genbrug.

Gang på gang kom det til retssager, hvor danskerne slæbte kedelførerne for retten med påstand om, at de også omførte og handlede med varer, som var produceret i udlandet, hvilket midt i 1740'erne gav kongen anledning til at indskærpe reglen om, at varerne skulle være mærket, så man kunne se, på hvilket værk de var produceret, og det vil først og fremmest sige Kobbermøllen og Bredeværket. Disse værker var jo kongeligt privilegerede og skulle derfor bære kongens monogram foruden fabrikkens egne initialer eller navn i deres stempler.

Kedelførerne skulle bære en personlig dokumentation med det samme stempel, hvilket gav befolkningen er opfattelse af, at de var "kongelige kedelførere" og det svækkede absolut ikke deres folkelige position.

Med hensyn til retssagerne, så havde kedelførerne rent mel i posen. I hvert fald kender man ikke til retssager, hvor de er blevet dømt for at have omført udenlandsk producerede produkter.

1700-årene var i handelsmæssig henseende en meget protektionistisk tid, hvor kongen forsøgte at ophjælpe og beskytte en national produktion, og når vi siger national, må vi huske, at Norge på dette tidspunkt også var en del af det danske kongedømme. – De nye toldlove, som kom i 1797 fik meget stor betydning for ophævelsen af den nationale beskyttelse af egenproduktionen. Det var noget, man især kom til at mærke inden for porcelæns-, fajance- og glasfremstilling, men det er jo en ganske anden historie, som H. C. Andersen sikkert ville have sagt

Den begyndende liberalisering af handelen medførte også, at kedelførerkompagniet i Horsens købte sin egen fabrik, nemlig det gamle hammerværk i vandmøllen ved herregården Haraldskjær lidt vest for Vejle. Her drev kompagniet fra 1839 Haraldskjær Kopperfabrik, og meget af det gamle kobbertøj, man finder bevaret her i Jylland fører netop denne fabriks stempel med bogstaverne HKF rundt om et kongeligt monogram. Det kan være Chr. 8 eller Frederik 7. Men efter den fuldstændige liberalisering af næringsloven ophørte kobberværkerne stemplingspligt i 1861. – Nu ikke flere kongelige monogrammer.

At de uædle metaller i dag er uden den helt store interesse for samlere er måske et udslag af at materialerne ikke har været genstand for den helt store forskningsinteresse, sådan som sølv har det. Her er et område, som det vil være meget relevant at kaste sig over med stor ivrighed, og så vil det være helt oplagt at gøre det, nu mens priserne ikke kan afskrække.

Internettets returret

Det er et led i EU's lovgivning, at der ved handel over Internettet skal betinges en vis returret, som det er de enkelte landes lovgivning, der sætter et tidsmål på. I Danmark er det f. eks. 14 dage. Der er flere handlende, som har gjort opmærksom på et forhold, hvor denne returret bliver misbrugt, derved at den handlende ikke altid kan være sikker på, at det, som kommer retur, også var den samme vare, som blev solgt.

Returneres f. eks. et bogværk i flere bind, kan enkelte bind være udskiftet med mangelfulde eksemplarer, eller er der f. eks. solgt fejlfrie gamle glas, kan man risikere at få returneret glas, som absolut ikke er fejlfrie. Hvor udbredt denne uhæderlighed er, er der ingen statistik over, men det vil være en god ide, at sikre sig, at man har mærket sine varer, som er solgt over Internettet, på en sådan måde, at man også med sikkerhed vil kunne genkende dem ved en evt. returnering.

Gammelt jern!

Det er ikke altid, at det kun er ædelmetallerne, som er i høj kurs. De små ting af jern lavet af landsbysmeden kan visse steder, som f. eks. i Sverige opnå priser, som kan gøre tilsvarende genstande i sølv ganske misundelige.

Overvejer man at købe en af de små smedejernslysestager af snoet jern med et enkelt foldet "kræmmerhus", som lysholder eller måske med 3 lysarme, der kan give den navn af "Hellig tre konger stage", skal man regne med ikke at få mange penge tilbage på et par svenske 1000-kronesedler. Meget billigere er heller ikke en stage med et enkelt snoet jernskaft, som har fået fodfæste i en træklods, som i tidens løb er blevet glinsende konserveret i fedt fra en flæsespisende svensk bonde.

Disse svenske almuestager i smedejern, er ganske overkommelige at håndtere og meget populære selv om de med deres simpelhed står i skærende kontrast til møblerne i et moderne hjem.

Der er selvfølgelig efterligninger på markedet, og dem skal man vogte sig for, hvis de sælges til samme pris som de antikke, men en svensk smedje oppe i Dalarna har genoptaget en produktion af en gammel svensk almuestage, som foruden at give lys også indeholder en række religiøse symboler, og at have dem for daglig øje, kunne være lige så godt som en hel søndagsprædiken i kirken.

"Tuppstaken" (Hanestagen) som nu produceres i Käck & Hedbys Smides i Leksand er en sådan reproduktion af en gammel almuestage. Hanen med det gode udsyn øverst på midtstangen symboliserer årvågenheden. Takkerne på de to buer under hanen skal lede tanken hen på Kristi tornekrone. Under takkerne er der ti huller, som skal minde om de ti bud, og de tolv blade, som er løsthængende i bladstilken, er netop for Jesu disciple. At der er tre lysholdere er naturligvis en påmindelse om den hellige treenighed, og det hele holdes sammen af hjerteformen – kærlighedens symbol. Med en sådan bordstage kunne man fylde hverdagen med en kristen symbolik.

Vi havde en næsten identisk jernstage med på forsidebilledet af FORANTIK 6.

